

ANKARA İLİ KIZILCAHAMAM İLÇESİ BAŞÖREN KÖYÜNDE BULUNAN ALTINTAŞ KIRSAL KONUTUNUN RESTORASYON ÖNERİSİ

Berna ÇAPRAZ ALANKUŞ¹, Özlem SAĞIROĞLU²
¹vonproje@gmail.com, ²osagirolu@gazi.edu.tr

¹YDA Şirketler Grubu, Ankara, Türkiye

²Gazi Üniversitesi, Mimarlık Fak., Mimarlık Böl., Ankara, Türkiye

Özet

Ankara ili Kızılcahamam ilçesi Başören köyünde bulunan Altıntaş konutu, tarihi doku içerisinde özgün özelliklerini büyük ölçüde koruyan, Kızılcahamam ilçesi kırsal konutlarının özgün yapım sistemi, plan kurgusu ve yapı elemanlarını bünyesinde barındıran özgün kırsal mimari örneklerinden biridir. Uzun süredir kullanılmayan yapı, geçirdiği yangın sonrası, atmosfer etkilerine de açık olması sebebiyle hızlı bir bozulma sürecine girmiş durumdadır. Bu makale kapsamında, 2017 yılında yazarlar tarafından tamamlanmış tez çalışması özetlenerek, yapının mekansal kurgusu, özgün elemanları ve yapım sistemi tanımlanmış; mevcut durumu problemleri ile birlikte belgelenmiş, tarihlendirilmesi ve bağlantılı olarak restitüsyon önerileri verilmiş ve restorasyona yönelik müdahale önerileri aşamaları ile görsel ve vektörel olarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kırsal konut, Belgeleme, Restorasyon, Kızılcahamam, Ankara

THE RESTORATION PROPOSAL FOR ALTINTAS RURAL DWELLING LOCATED AT BAŞÖREN VILLAGE, KIZILCAHAMAM DISTRICT OF ANKARA

Abstract

Altıntaş dwelling, located in Ankara province, Kızılcahamam district, Başören village is one of the examples of rural architecture which considerably preserves its unique features within historical structure, embodies authentic structure system, construction plan and structure elements of traditional Kızılcahamam rural dwellings. The dwelling has entered into a fast deterioration process as it is open to atmospheric effects, due to abandonment and the fire sustained. Within the scope of this article, by summarizing the thesis study completed by the authors in 2017, researches on restitution have been summarized with visual and vectorial documentation studies, change and deterioration analysis related to the dwelling and intervention recommendations have been presented with their stages.

Key Words: Rural dwelling, Documentation, Restoration, Kızılcahamam, Ankara

1. GİRİŞ

Kızılcahamam ilçesi, Orta Anadolu bölgesinde bulunan önemli yerleşim merkezlerinden biridir. Prehistorik dönem ve sonrasında yerleşimin süreklilik arz ettiği, Çeştepe Köyünde yapılan kazılarda bulunan paleolitik döneme ait araç gereç ile, yakın çevrede bulunan kalkolitik ve neolitik döneme ait kalıntılar ile tespit edilmiştir. Bölgeye MÖ 2. bin yılın başlarında Orta Anadolu'da ticaret kolonileri kuran Asurluların ardından da Hititlerin ve Friglerin hakim olduğu bilinmektedir [1]. Frig hakimiyeti sonrası bir Süre Lidya ve sonrasında Pers hakimiyetine giren bölge, sonrasında Büyük İskender tarafından fethedilmiştir. Bu dönemde İran'dan Ege denizine kadar kesintisiz olarak devam eden "Kral yolu"nun bir kolunun Kızılcahamam ilçesi yakınında geçmesi, ilçenin birçok medeniyete ev sahipliği yaptığı ve ticari faaliyetlerde söz sahibi olduğu savını güçlendirir niteliktedir. M.Ö. 168 yılında Galatlar, sonrasında da Roma İmparatorluğu hakimiyetine giren ilçe, bu dönemde Çankırı merkezli olan Paflagonya Eyaleti'nin bir parçası haline gelmiştir [2]. Roma İmparatorluğunun akabinde ise, Türklerin hakimiyeti altına girene kadar Bizans İmparatorluğunun hakimiyetinde varlığını sürdürmüştür. Türklerin bölgeyi fethettiği dönemde, Çamlıdere ve Kızılcahamam bölgesinde Oğuz Türklerinin iskan edildiği; Bayad, Bayındır, Peçenek, Çepni, Yüreğir, Kınık, Kayı, Avşar ve Kızık gibi köy adlarına dayanarak bilinmektedir [3]. 1197 yılında Selçuklu hâkimiyetine katılan ilçe, Köseadağ savaşı sonrasında Moğol hâkimiyetinde kalmıştır. Moğol hâkimiyeti devresinden sonra, Osmanlı Devleti'ne kadar geçen sürede, bölgede, Ahi yönetimi etkili olmuştur. 1354 yılında ise, Orhan Gazi'nin oğlu Süleyman Bey tarafından fethedilerek Osmanlı İmparatorluğu yönetimine girmiştir. Bölge stratejik öneminden dolayı Karamanoğulları Beyliği ve Osmanlı Devleti arasında zaman zaman el değiştirmiştir [4]. İlçe, Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Yabanâbad adı ile sürekli iskana konu olmuştur. 1915 yılında, Yabanâbad'ın merkezi bugünkü Kurtboğazi Barajı'nın kuzeybatısında yer alan Pazar kasabasından, Kızılcahamamlar bölgesine taşınmış, ve günümüzdeki ismini almıştır[5].

Ankara kentinin önemli ilçelerinden biri olmasına rağmen 1955 yılı sonrasında göç vermeye başlayan ilçe, yeterli gelişme olanağı bulamamıştır. Bu göç, kırsal bölgelerde daha yoğun hissedilmiştir. 1935 yılında 51651 kişiden oluşan kırsal nüfus, 2012 yılı verilerine göre 8131 kişiye gerilemiştir [6]. Bölgenin İç Anadolu ve Karadeniz iklimleri bazında geçiş kuşağında yer alması ve Batı Karadeniz Orman örtüsüne sahip olması [7], ahşap çatki arası tuğla veya ahşap dolgulu kırsal konut varlığını sağlamıştır. Fakat kırsal alanlarda yüksek seviyede meydana gelen göç, kırsal mimarinin korunmasına katkı yapsa da, terk edilen konutlar köhneme sürecine girmiş ve yok olmaya başlamışlardır. Başören köyünde bulunan Altıntaş konutu da bu özgün örneklerden biri olarak, köhneme sürecinde olmasına rağmen günümüze kadar varlığını sürdürmüştür.

Altıntaş konutu, 125 yıllık bir geçmişe sahiptir. Yapı, köyün özgün ve nitelikli konut örneklerinden biri olması yanı sıra, zaman içerisinde yapılan nitelikli müdahaleler ile

farklı yapım sistemlerini bünyesinde barındıran ender örneklerden biridir. Özgün plan kurgusu ve mimari elemanlarını büyük ölçüde korumaktadır. Bununla birlikte ciddi problemleri mevcut olup aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Yapı, 125 yıl önce yapıldığı halde, zaman içerisinde aile bireylerinin artması sebebi ile 70 yıl önce büyütülmüş, özgün plan kurgusu bozulmuştur. Fakat bu büyütme de çevreden elde edilen yapı malzemeleri ile özgün bölgesel yapım sistemi kullanılarak yapıldığından, yapıya farklı bir değer katmıştır.
- Yapı, 1981 yılında, fener devrilmesi sebebiyle geçirdiği yangın sonucunda ciddi hasar almıştır. Hasarlı kısımların onarımı yapılmadığından, yapı atmosfer etkilerine açık hale gelmiş; fiziksel ve kimyasal bozulmalar ilerlemiştir.
- Yapı, son 35 yıldır kullanılmaması sebebiyle köhneme sürecine girmiştir.

Yapının potansiyelleri ve sorunlarının tespiti, yapının kapsamlı dokümantasyonu ile başlayan, rölövelerinin alımı, analizler ve değerlendirmeyi içeren bir çalışma ile mümkün olmuştur. Rölöve, geleneksel ve optik yöntemin ortak kullanılması ile alınmış, arazide ayrıca yakın çevre ve yapıya yönelik tespitler yapılmıştır. Alan çalışmasında elde edilen bulguların projelendirilmesinin akabinde, kapsamlı bir literatür araştırması yapılmış, tüm bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular ile, müdahale biçimleri, restitüsyon ve restorasyon önerileri geliştirilmiştir.

2. BAŞÖREN KÖYÜ GENEL ÖZELLİKLERİ

Başören köyü, Ankara'nın Kızılcahamam ilçesine bağlı, ilçenin güneybatısında yer almaktadır. Eski adı Başviran olan Başören, yerel halk arasında "Çeltikçi Başören" adı ile anılmaktadır. Ankara otobanı Kızılcahamam çıkışına 5.5 km uzaklıkta bulunan köy, Aluç Dağı'nın 1270 metre rakımlı yüksek plato düzlüğünde kurulmuştur. Doymuşören, Kuşçuören, Yakakaya, Elören, Saraycık, Yeşilköy ve Kızık köyleri komşu köylerdir.

Köyün bulunduğu bölgede jeolojik çeşitlilik görülmektedir. Özellikle Abacı mahallesinde bulunan peri bacaları, hem tabiat varlığı, hem de kültür varlığı olmaları sebebi ile köye önem kazandırmaktadır. Arazi yapısı engebeli ve ormanlık olup, genelde meşe ve çam ağaçları hakimiyet göstermektedir. Orman köyü olan yerleşme, kısmı tarım ve hayvancılık elverişlidir. Son yıllarda üzüm bağları tarım alanlarında yer bulmaktadır.

Köy ile ilgili ilk kayda, 1463 yılında rastlanmaktadır. Bu tarihte Yabanovasına bağlı olan köy 23 haneden oluşurken, 1530 yılında ise Yabanabad kazasına bağlı olarak gösterilmektedir. Başviran adı ile kayıtlı olan köyde, 18 hane, 16 mücerred (bekar erkek) ve 2 imamdan oluşmak üzere yaklaşık 116 nüfus bulunduğu tespit edilmiştir [1]. Köy bu dönemde sipahi tımarıdır. 1572 yılı kayıtlarında nüfusun 318' e ulaştığı 1840 yılında ise 1840 yılında 39 vergi hanesi ile Hamza Bey Vakfına ait bir mülk olarak kayıtlarda yer

aldığı Erdoğan tarafından tespit edilmiştir [1]. 1960 yılında 389 nüfuslu olan köyün nüfus sayısı, köyden kente göç sebebiyle 1990 yılında 112 nüfusa kadar gerilemiştir. 2007 yılında yapılan adrese dayalı nüfus sayımı sonuçlarına göre bu rakam 61 kişiye kadar düşmüştür [6].

Günümüzde Başören köyü, 55 konut ve biri betonarme olmak kaydı ile 2 cami'den oluşan küçük bir köydür. Köy oldukça düz bir alana konumlanmış olup; ana sokak aksı etrafında kurgulanmış konut birimlerinden oluşmaktadır. Köyde belirli bir kamusal meydan yoktur. Fakat Altıntaş konutu önündeki boşa alan ve cami haziresi toplanma alanı olarak işlev görmektedir.

Başören köyünde bulunan konutlar, genellikle yöre halkının geçim kaynağına, ihtiyaçlarına ve sosyo-kültürel özelliklerine göre şekillenmiştir. Genellikle 2 katlı olan konutların içlerinden yalnızca 2 tanesi 3 katlı olarak farklılaşmaktadır. Alanda bulunan 4 adet tek katlı yapının ise 2 si konut olup, diğer ikisi müstemilat olarak işlevlendirilmiştir.

Yapılarda bahçe- avlu kullanımı çok nadir görülmektedir. Bahçesi olan konutlar, genellikle sonradan yapılan betonarme konutlardır. Yapılar genellikle sokaktan direkt giriş alacak şekilde kurgulanmıştır. Kendi bahçesine sahip çok az sayıda konutta ise bahçe genellikle depolama amaçlı kullanılmakta, ekip- biçme faaliyetleri için kullanılmamaktadır. Fakat bahçelerde ekip biçme için ayrılmış alanlar, günümüzde kullanılmamasına rağmen tespit edilebilmektedir. Bu alanlar yaz aylarında açık ağıl olarak ta kullanılmaktadır. Ekip – biçme faaliyetleri için köyün güneyindeki tarlalar ve hayvancılık faaliyetleri için de aynı bölgedeki otlaklar kullanılmaktadır.

Köyde bulunan konutlar tescilli değildir. Tescilli olan 2 yapı çeşmedir. Köyde bulunan konutların 15 tanesi yeni yapılmış olup betonarmedir. Özgün olmayan bu konutlar köyde dağınık halde bulunmaktadır. Genellikle yıkılmış olan özgün konutların yerine yapılmış olan bu konutlar, köyde en çok kullanılan konut grubunu oluşturmaktadır. Özgün konutlar ise, genel olarak Orta Anadolu'da sıklıkla görüldüğü üzere hımış tekniğinde yapılmıştır. Yapı temellerinde, tek katlı yapıların subasmanlarında ve daha fazla katlı yapıların zemin katlarında doğal taş kullanılmıştır. Çoğunlukla moloz taş, sınırlı sayıda birkaç örnekte kesme taş kullanımı ile tasarlanan yığma taş duvarların üzerine ise üst katlar ahşap karkas olarak yapılmıştır. Köyde bulunan yapılarda ahşap karkasın arasının tuğla ve ahşap olmak üzere 2 şekilde doldurulduğu görülmektedir. Köyde bulunan yapıların bir kısmı ise kagir olarak yapılmıştır. Bu örnekler genellikle tek katlıdır. Köyde bulunan 2 yapıda ise farklı sistemlerin bir arada kullanıldığı görülmektedir. Bu yapılardan birisi, bir kısmı yıkıldığında betonarme olarak tamir görmüş olan bir konut olup, diğeri ise, 70 yıl önce yapılan nitelikli ek bölümü ile bu makalenin konusunu oluşturan Altıntaş konutudur. (Şekil 1)

Şekil 1. Yakın Çevre analizi (Yapım Sistemi)

Köyün büyük oranda göç vermesi, köyde bulunan yapıların pek çoğunun da kullanılmamasına, dolayısı ile köhneme sürecine girmesine sebep olmuştur. Alanda yapılan çalışmada, nitelikli konutların 19 adetinin, büyük oranda strüktürel veya yapısal bir problemi olmadığı basit onarım gerektirdiği tespit edilmiştir. Bu yapıların genele oranı %33'tür. 17 adetinin içinde oturmaya engel teşkil etmeyecek strüktürel veya yapısal problemi olduğu tespit edilmiş olup, bu grubun genele oranı %29 olarak belirlenmiştir. Alanda bulunan yapıların 2 adeti kötü durumda olup, içinde yaşanamayacak derecede strüktürel veya yapısal problem barındırmaktadır. Bu yapıların genele oranı %3,5 olup, Altıntaş konutu da bu grupta yer almaktadır. 12 adet yapı ise günümüzde harap durumda olup, kullanılmamaktadır. (Şekil 2)

Şekil 2. Yakın Çevre analizi (Yapısal Durum)

3. ALTINTAŞ KONUTUNUN TANIMI

3.1 Tarihi ve Konumu

Altıntaş Konutu, köyü boydan boya geçen ana yol aksı üzerinde köyün kuzey batısında konumlanmıştır. Kapı numarası 24-24A'dır. Kuzeyinde köy meydanı, Güneyinde 25-25A numaralı konut, Batısında 23-23A numaralı konut, Doğusunda ise 28 numaralı konut yer almaktadır. Günümüzde bir bahçesi bulunmamaktadır. Fakat önünde bulunan boşluk, köy halkı tarafından bir toplanma yeri olarak işlev görmektedir.

Konutun geçmişi ile ilgili yazılı herhangi bir belgeye ulaşmak mümkün olmamıştır. Fakat sözlü bilgi ile konutun yapım tarihi ve günümüze kadar olan dönüşümü tespit edilebilmiştir [8]. Köy ahalisinden edinilen bilgiye göre; konutun sahibinin Durmuş Ali Bey olduğu ve yaklaşık 125 yıl önce 1890'lı yıllarda kendisi tarafından yaptırıldığı tespit edilmiştir. Durmuş Ali Bey'in 1.Dünya Savaşı sırasında askerlik yaparken şehit düşmesinin üzerine, 2 çocuğu ile hamile olan Seyide Hanım konutta yaşamaya devam etmiştir. Bu aşamada günümüze ahşap karkas arası ahşap dolgu ile ulaşabilen güney cepheyi kapsayan kısmın kullanımda olduğu bilinmektedir. Çocukların büyümesi ve evlenmesi üzerine, evin odalarının aileye yetmemesi, konutun kuzey cephesinin yıkılarak bu bölümün genişletilmesine sebep olmuştur. Yaklaşık 70 yıl önce, 1945'li yıllarda yapılan bu bölüm, ahşap karkas arası tuğla dolgu olarak özgün hali ile günümüze kadar gelebilmiştir. Konuttaki uygulamayı yaptıran evin küçük oğlu Mehmet Altıntaş, konutu 2 sene kadar kullandıktan sonra Ankara'ya göç etmiş, sonrasında konut bir süre daha diğer kardeşi ve akrabaları tarafından kullanılmıştır. Bu aşamada yapı, ortasına eklenen bir duvar ile ikiye bölünerek kullanılmaya başlanmıştır. 1981 yılında fener devrilmesi sonucunda çıkan yangının da etkisi ile en eski kısım olan güney bölüm kullanım dışı kalmış, kuzey kısım aralıklı olarak kullanılmaya devam etmiştir. Konutun günümüzdeki sahibi Hasan Hüseyin Altıntaş'tır. Son 35 yıldır nadiren, saman depolamak amacı ile kullanılan konut, köhneme aşamasındadır.

3.2 Plan Kurgusu

Köy meydanı olarak bilinen alanda bulunan yapı, köy halkı tarafından yukarı mahalle ve aşağı mahalle olarak adlandırılan yerleşim alanlarının tam ortasında konumlanmıştır. Günümüzde çevre duvarları olmadığından bahçe sınırı gözle izlenememektedir. Fakat parsel sınırı yola kadar devam etmektedir. Yapı, 11.25 x 11.25 m²'lik alanı kaplamakta olup, Zemin ve birinci kat olmak üzere iki katlı olarak inşa edilmiştir. Zemin kat 121 m², birinci kat 127 m² oturum alanına sahiptir. Yapının güneyindeki 2,5 m² beden duvarı, döşemesi, çatısı ve alt kattaki ahır duvarı tamamen yıkılmış durumdadır.

Yapı, zaman içinde ikiye bölünerek kullanılmış olduğundan 2 ayrı kapıdan giriş almaktadır. 24 kapı numarası ile kullanılan özgün kapı kuzey cephede, yapı bölündükten sonra açılan 24-A kapı numarası ile kullanılan ikincil kapı ise doğu cephesindedir.

Kuzey cephede bulunan giriş kapısı, günümüzde samanlık olarak kullanılan 24.1 m² alana sahip giriş mekânına açılmaktadır (Şek.3Z1). Kapının karşısında yaşam katına çıkmayı sağlayan özgün ahşap merdiven bulunmaktadır. Mekânın döşemesi sıkıştırılmış taş olup, tavanı açıkta bırakılmış daire kesitli ahşap döşeme kirişleri ile 216 cm yüksekliğinde oluşturulmuştur. Mekânın ortasında, tavana destek amacı ile sonradan konulan 15x15 cm ebatında ahşap dikme mevcuttur. Mekânın doğu ve kuzey duvarları kagir olup, yığma taş tekniğinde inşa edilmiştir. Güney ve batı yönündeki duvarlar ise 5-7 cm çapındaki kaba yonu ahşap dalların aralıksız olarak bir araya getirilmesi ile oluşturulmuştur (Şek.3f). Mekânın batısındaki duvarda bulunan kapı ile özgün samanlık mekanına geçilmektedir.

Samanlık (Şek.3Z2), yapının zemin katında kuzey ve batı yönünde cephe oluşturan 20 m² alan kaplamaktadır (Şek.3f). Mekânın zemini sıkıştırılmış taş olup, tavanı açıkta bırakılmış daire kesitli ahşap döşeme kirişleri ile 243 cm yüksekliğinde oluşturulmuştur. Mekânın kuzey ve batı yönündeki duvarlar kagir olup, yığma taş ile inşa edilmişlerdir (Şek.3e). Batı yönündeki duvarda 33x34 cm boyutunda küçük bir niş bulunmaktadır. Güney ve doğu yönündeki duvarlar ise 5-7 cm çapındaki kaba yonu ahşap dalların aralıksız olarak bir araya getirilmesi ile oluşturulmuştur (Şek.3j). Özgününde sıvalı olan bu duvarların günümüzde sıvaları dökülmüş durumdadır.

Konutun diğer girişini oluşturan doğu yönündeki kapının açıldığı giriş holü (Şek.3Z3) günümüzde kullanılmamaktadır. Zemini sıkıştırılmış taş olan bu mekânda tavan, kaplanmadan açıkta bırakılmış daire kesitli ahşap döşeme kirişleri ile 245 cm yüksekliğinde oluşturulmuştur. Kapının hemen karşısında üst kata çıkmayı sağlayan ahşap merdiven günümüzde harap durumda olup, özgündür. Mekânın batı duvarı ahşap karkas arası 5-7 cm çapında ahşap kaba yonu dallarla oluşturulmuştur. Bu duvarda ahıra geçişi sağlayan yine ahşap kaba yonu dallarla oluşturulmuş bir kapı ve bir boşluk bulunmaktadır. (Şek.3i,h).

Yapının ahırını oluşturan ve 26.4 m² alan kaplayan mekâna, giriş mekânından açılan kapı ile girilmektedir. Ahırın moloz taşla kagir olarak inşa edilmiş olan güney duvarı, büyük oranda yıkılmıştır (Şek.3g). Zemini sıkıştırılmış taş olan 256 cm yüksekliğindeki mekânın tavanı da zemin kattaki diğer mekanlarda olduğu kaplamasız olarak bırakılmıştır. Mekânın ortasında tavanı desteklemek amacı ile sonradan konulan 10x10 ve 12x12 cm boyutlarında 3 adet ahşap dikme bulunmaktadır. Mekânın kagir olan batı duvarında yerden yaklaşık olarak 70 cm yüksekliğinde taş yemlik mevcuttur.

Şekil 3. Mekân kurgusu ve fotoğrafları

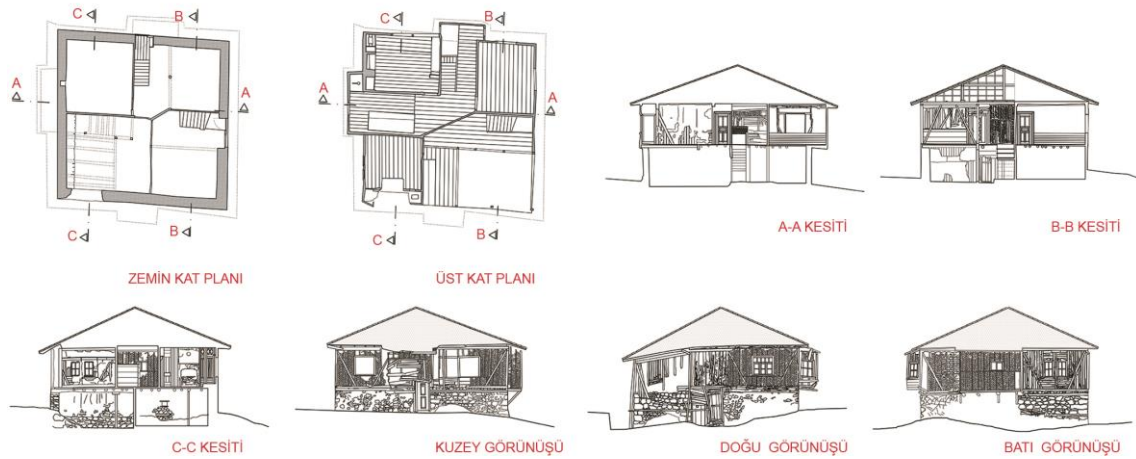
Yapının kuzey cephesindeki kapıdan geçilip, ahşap merdivenden çıkılınca ulaşılan hol (Sofa) mekânı (Şek.3B1), 29.4 m² alan kaplamaktadır. Günümüzde ortasından çimento harçlı tuğla bir duvar ile bölünmüş olan bu mekân, özgününde 4 yöne doğru eyvan oluşturan bir orta sofa planındadır. Mekân, günümüzde odalara ve helaya ulaşımı sağlayan L şeklinde bir hol işlevindedir. Mekânın batı bölümünde, kışlık erzak saklamak için kullanılan ve yörede ‘kursak’ adı verilen 298x123x148 cm ölçülerinde ahşap dolap bulunmaktadır. Mekânın kuzey cephesinde 102 cm uzunluğunda bir çıkma ve çıkmanın batı bölümünde ahşap seki yer almaktadır. Bu kanatta ayrıca mekânın batı ve doğu duvarlarında bulunan kapılarla odalara geçiş verilmiştir. Mekânın diğer kanadını oluşturan bölümü- batı cephesinde; 100 x 403cm ebatlarında bir diğer çıkma ve bu çıkmanın kuzeyinde hela kapısı yer almaktadır. Hol mekânının zemini kaba yonu ahşap kirişler üzerine döşeme tahtalarının sabitlenmesi ile oluşturulmuş olup, 265 cm yüksekliğindeki tavanı, çıtalı ahşap olarak yapılmıştır (Şek.3m, n). Mekânı sınırlayan duvarlar, ahşap çatkı arası ahşap dolguludur. Ahşapların üzerindeki sıvaların bir kısmı dökülmüştür.

Holden açılan özgün ahşap kapı ile girilen, kuzey ve batıya cephe verecek şekilde konumlandırılan oda (Şek.3B2), 15 m² olup, günümüze en özgün şekli ile ulaşabilen mekânı oluşturmaktadır. Mekânın doğu duvarında ahşap yüklük; kuzey duvarında özgün pencereler ve pencerelerin altına kesintisiz kurgulanmış ahşap seki; batı duvarında

güsülhane, abdestlik, ocak ve yüklük ile güney duvarında mekânın giriş kapısı bulunmaktadır. Mekânın duvarlarını kesintisiz olarak dolaşan terak, yerden yaklaşık olarak 200 cm yükseklikindedir (Şek.3k, l). Mekânın zemini ahşap kaplama tahtaları ile, yerden yaklaşık 253 cm yüksekliğindeki tavanı ise, çıtalı ahşap tavan olarak oluşturulmuştur.

Holden giriş alan diğer oda, kuzey ve doğu yönlerine cephe verecek şekilde konumlandırılmıştır (Şek.3B3). Mekân 16.3 m2 alan kaplamakta olup, batı duvarında giriş kapısı, kuzey duvarında kasası mevcut bir pencere boşluğu ve doğu duvarında özgün ahşap pencere bulunmaktadır. Zemininde ahşap kaplama tahtaları mevcut olan odanın, tavanı sunta ile sonradan kapatılmıştır. Duvarlarının ahşap karkas arası ahşap dolgu olduğu holden görülebilen mekân, içten çimento esaslı sıva ile sıvanmıştır.

Holden giriş alan tuvalet mekânı (Şek.3B6), günümüze kadar yapıldığı şekli ile korunabilmiştir. Ahşap tuvalet taşı ve ahşap kapısı olan bu mekânın, pencersi bulunmamaktadır (Şek.3v).

Şekil 4. Rölöve

Yapının doğu cephesindeki ana giriş kapısının önünde bulunan merdiven ile çıkılan mekân (Şek.3B4) günümüzde harap durumdadır. Cepheyi oluşturan duvarlarında ciddi hasar bulunan bu mekân, hol ve odanın birleşiminden oluşmuştur. Zeminde ve tavanda izleri görülebilen oda mekanının duvarları günümüzde mevcut değildir. Fakat bu mekânı oluşturan duvar dikmeleri halen daha mevcut olup, oda sınırları anlaşılabilir. Çatının şeklinden, bu mekânda bir çıkma olduğu anlaşılmaktadır. Mekânın batısında bulunan duvar, günümüze kadar gelebilmiş olup, bu duvarda bulunan kapı ile bir diğer oda mekanına geçilebilmektedir. Mekânın zemini ahşap kaplama tahtaları ile oluşturulmuş olup, tavanı günümüzde mevcut değildir. Fakat tavanı oluşturan kirişler ve çatı halen daha mevcudiyetini korumaktadır (Şek.3s,t,u).

Yapının güney ve batısına cephe verecek şekilde konumlandırılmış olan ve 12.5m2 alan kaplayan odanın (Şek.3B5) da güney cephesi büyük ölçüde yıkılmış durumdadır. Bu

cephede gusülhane ve abdestlik bölümleri harap olduğu halde tespit edilebilmektedir. Mekânın batı duvarı, yapının, günümüze özgün olarak ulaşabilen en eski bölümünü oluşturmakta olup, özgün pencereleri ile ahşap çatkı arası ahşap dolguludur. Bu pencerelerin önünde mekân içinde ahşap özgün seki yer almaktadır. Mekânın doğu duvarında bulunan kapı ile hole çıkış mevcuttur. Zemini ahşap kaplama tahtaları ile kaplı olan bu mekânın, yaklaşık 254 cm yüksekliğinde olan tavanı çıtalı ahşap tavan olarak günümüze kadar ulaşmıştır.

3.3 Yapım Sistemi

Altıntaş konutu, köyde ve bölgede bulunan konutlar gibi hımış yapım tekniğinde, alt katı moloz taş yığma, üst katı ahşap çatkı arası ahşap ve tuğla dolgulu olarak yapılmıştır. Yapının temelinde dair bilgi bulunmamaktadır. Fakat sözlü bilgiye dayanarak, bölgede 50-100 cm derinlikte, moloz taşlarla yığma olarak temel yapıldığı öğrenilmiştir. Yapının zemin kat duvarları moloz taşların üstüste yığılması ile 50-70 cm kalınlıkta oluşturulmuştur. Özgün duvarda kullanılan harç hakkında bilgi bulunmamaktadır. Günümüzde bu duvarın büyük çoğunluğu dıştan ve içten çimento esaslı harç ile sıvanmış durumdadır. Yapının üst katında ise, iki farklı dış duvar uygulaması görülmektedir. 125 yıl önce yapılmış olan özgün duvarda, ahşap çatkı arası ahşap dolgu tekniği mevcuttur. Yapının bu bölümünün, günümüze kadar büyük ölçüde bozulmamış olarak gelen batı cephesinde tekniğin ayrıntıları görülebilmektedir (Şek.5a). Üst kat cephe duvarlarında görülen bir diğer teknik ise, ahşap çatkı arası tuğla dolgu olup, günümüzden 65 yıl önce yapılan ek kısmında izlenebilmektedir. Bölgede ve köyde sıklıkla görüldüğü üzere, bu bölümde dolu tuğla kullanılmış ve balıksırtı oluşturacak şekilde açılı olarak dizilmişlerdir. Bu teknik ile yapı malzemeleri aynı zamanda süsleme amacıyla da kullanılmışlardır (Şek.5b). Yapının bölücü duvarları, ahşap çatkı arası 5-7 cm çapında kaba yonu ahşap dallarla doldurulmak sureti ile oluşturulmuştur. Bu duvarların üzerindeki sıvaların büyük çoğunluğu günümüze ulaşmamıştır (Şek.5c).

Yapının zemin kat döşemesi sıkıştırılmış toprak üzeri taş ile oluşturulmuştur. Kullanılan taş, yakın çevreden elde edilen moloz taşlardır. Üst kat döşemesi ise, tek yönde kurgulanan 14-15 cm çapındaki kaba yonu ahşap kütüklerin aralarında 21-28 cm boşluk bırakılarak dizilmesi ile oluşturulmuş, üzeri ise ahşap kaplama tahtaları ile kaplanmıştır. Döşeme günümüze kadar büyük ölçüde sağlam olarak gelebilmiştir (Şek.5d).

Tavanlar, zemin katta kaplanmamıştır. Kaba yonu ahşap kütükler göz ile izlenebilmektedir. Fakat yaşam katı olan üst katta oda ve sofa üzeri süslemesiz çıtalı ahşap tavan ile kapalı durumdadır (Şek.5e). Bu özellik sadece tuvaletin üzerinde görülmemekte olup, tuvaletin üstü kapatılmamıştır.

Yapının çatısı kırma çatı olup, merteklerin üzerine direkt uygulanan Marsilya tipi kiremit ile kaplıdır.

Şekil 5. Yapım sistemine yönelik fotoğraflar

3.4 Mimari Elemanlar

Kapılar: Yapının cephesinde 2 adet giriş kapısı bulunmaktadır. Bu kapılar özgün olup, tek kanatlı olarak kurgulanmışlardır. Kuzeyde bulunan giriş kapısı tek katmanlı ahşap tablalı olup, özgün kilit mekanizması (kapazlama kilit) üzerinde mevcuttur. Doğuda bulunan giriş kapısı ise tablasız, düz olarak tasarlanmıştır. Yapının iç mekânında zemin katta görülen kapılar, kaba yonu ahşap dalların veya ahşap kaplama tahtalarının bir araya getirilmesi ve arkadan kuşakla sağlamlaştırılması şeklinde tasarlanmış olup, özenli değillerdir. Üst katta bulunan kapılar ise, özgün olup, tablalı veya tek katmanlı kuşaklı olarak tasarlanmışlardır. Pek çoğunda ahşap kilit sistemi korunmuş durumdadır. Bu kattaki kapılar süslemesiz olup, yalın bırakılmışlardır.

Pencereler: Yapının zemin katında pencere yoktur. Üst katında ise, eski ve yeni konutta kullanılan özgün pencereler olmak üzere 2 tip ahşap pencere görülmektedir. Birinci tip pencere, bölgede de yoğunlukla görülebilen 1/2 oranında dikine dikdörtgen şeklinde tasarlanmış 134x67 cm ölçülerinde olan eski bölümün penceresidir. Giyotin pencerenin üst kısmı üçgen alınlıkla bitirilmiş, denizlik altı ise alın tahtası ile kapatılmıştır. Daha yakın zamanda yapılan bölümde kullanılan pencereler ise, 132x146 cm ölçülerinde olup, 3 kanatlı enine dikdörtgen pencerelerdir. Bu pencerelerin üst kısmında sabit camlı 5 parçalı bir bölüm tasarlanmıştır.

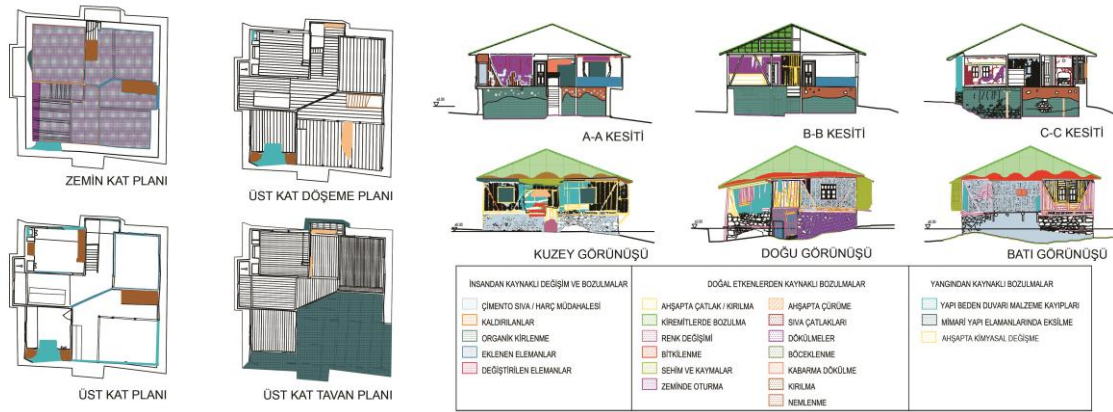
Yüklükler: Yaşam katında bulunan yüklüklerin derinliği 57-64 cm arasında değişmektedir. Alt kısımları ayrı bir bölme ile basit kapaklı olarak kurgulanan bu yüklüklerin üst kısımları tek parça halinde, rafsız olarak tasarlanmıştır. Arkadan kuşaklı bezemesiz basit kapaklar ile örtülen bu yüklüklerden günümüze 2 odadaki özgün olarak gelebilmiştir.

Gusülhane / Abdestlik: Ocağın her iki tarafına yerleştirilmiş olan gusülhane ve abdestlik birimleri, günümüze özgün olarak ulaşabilmişlerdir. Yapının üst katında iki ayrı odada mevcut olan gusülhaneler yaklaşık 130 cm derinliğinde olup, ahşap bezemesiz kapalı olarak tasarlanmışlardır. Üstlerinde herhangi başka bir birim yoktur. Abdestlikler ise, ahşaptan oldukça basit kurgulanmış olup, üstleri dolap olarak kullanılmıştır. Her iki birimin de üzeri terek ile bitirilmiş, bu terek tüm odayı boyadan boya dolaşacak şekilde uzatılmıştır.

Ocak: süslemesiz olarak tasarlanan ocaklar, dikdörtgen şeklinde ve gusülhane ve abdestliğin arasında kalacak şekilde kurgulanmıştır. Ocakların küllüğü yoktur, taş ile yapılmışlardır.

4. YAPIDA TESPİT EDİLEN DEĞİŞME VE BOZULMALAR

Yapının strüktürel durumu, müdahale gerektirmektedir. Yapıdaki değişim ve bozulmalar doğal sebeplerle meydana gelenler, yangın sebebiyle meydana gelenler ve insan eliyle meydana gelenler olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir (Şek.6).

Şekil 6. Yapıda tespit edilen değişim ve bozulmalar

4.1 İnsandan Kaynaklı Değişim ve Bozulmalar

Yapıda, insandan kaynaklı meydana gelen bozulmalar arasında, özellikle zemin katın kagir duvarlarına ve üst kattaki ahşap karkas duvarların arasındaki tuğla dolgu arasına tatabik edilen çimento esaslı harç önem taşımaktadır. Zira çimento etkisi ile bozulmaya başlayan tuğlalar gözle izlenebilmektedir. Bunun dışında, zaman içerisinde kaldırılan ve değiştirilen özgün elemanlar ile, eklenen niteliksiz elemanlar insan eliyle yapılan bozulmalar arasında sayılabilmektedir. Bunların yanı sıra, zemin katın özensiz kullanımı sonucunda, tüm katı sarmış bulunan organik bir kirlenme de söz konusudur. Bu oluşum, çeşitli mikro hayvan ve bakteriler için uygun ortam oluşturmakta ve bozulmayı hızlandırmaktadır.

4.2 Doğal Etkenlerle Meydana Gelen Değişim ve Bozulmalar

Doğal etkenlerle meydana gelen bozulmalar arasında ahşaplarda oluşan sehim, renk değişimi (Beyazlama) kırılma, çatlama, çürüme ve böceklenmeler; zeminde oturma; sıva çatlakları ve dökülmeleri; nemlenme ve buna bağlı olarak bitki oluşumları ile ahşap ve kagir duvarlarda malzeme kayıpları sayılabilir.

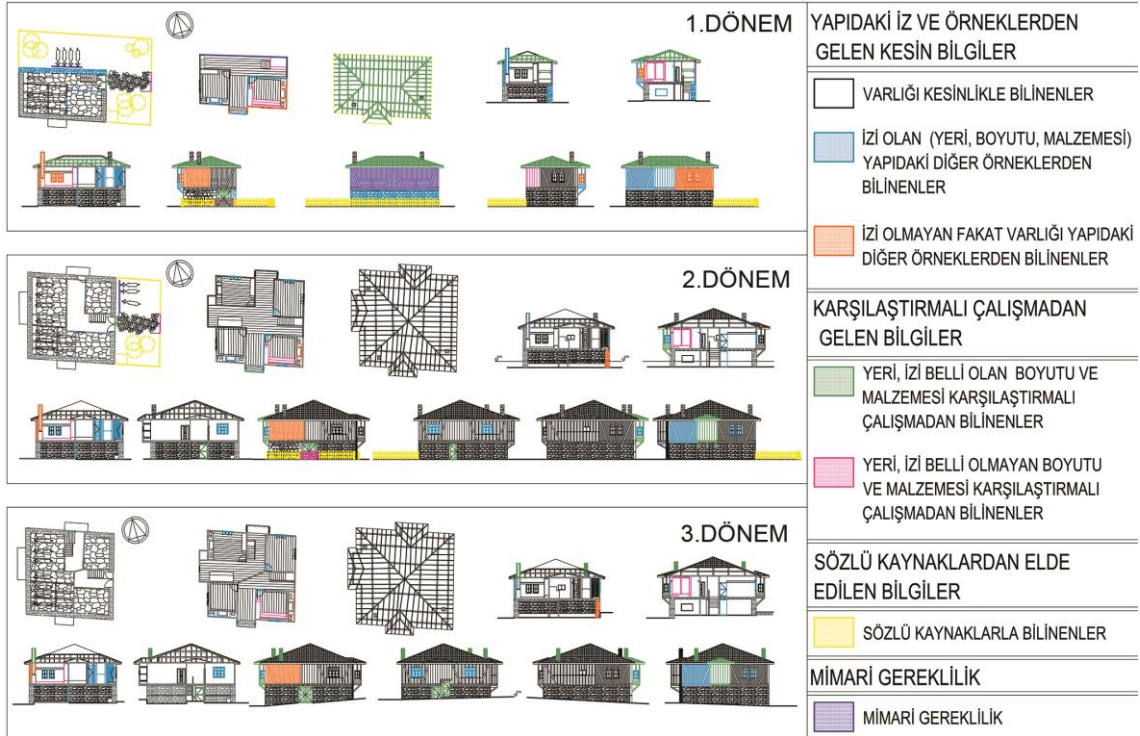
4.3 Yangın Kaynaklı Meydana Gelen Değişim ve Bozulmalar

Yapının geçirdiği yangın sonrasında oluşan bozulmalar arasında ise, ahşapta renk değişimi ve kimyasal özelliği kaybetme ile, malzeme kayıpları sayılabilmektedir.

5. RESTİTÜSYON YAKLAŞIMI

5.1 Restitüsyonda Kaynak Kullanımı

Yapı, 125 yıl önce ilk inşa edildiği hali, 70 yıl önce büyütüldüğü hali ve sonrasında ikiye bölündüğü hali olmak üzere 3 dönem ihtiva ettiğinden, bu dönemler için ayrı ayrı restitüsyon çalışması yapılmıştır. Restitüsyon çalışması için kullanılan kaynaklar 5 farklı derecede değerlendirilmiştir (Şek.7).

Şekil 7. Restitüsyonda Kaynak Kullanımı

1. Birinci derece güvenilir kaynaklar: Yapıdaki iz ve örneklerden gelen kesin bilgiler olan, özgün ve mevcut olan mekân, yüzey ve elemanlar bu başlık altında değerlendirilmiştir. Sağlaştırılarak koruma ve eldeki verilere göre yeniden yapım önerilmiştir. Bu bağlamda tamamlananlar arasında, yangın sonrası ve doğal etkilerle oluşan malzeme ve yüzey kayıpları, yıkılmış olan beden duvarları ile izi ve büyüklüğü belirli olan bölücü duvarlar sayılabilir.

2. İkinci derece güvenilir kaynaklar: Yapıda izi olan veya olmayan ancak bütün özellikleri; yapı içindeki karşılaştırmalı çalışma sonucu bilinenler bu başlık altında değerlendirilmiştir. Bunlara; özgün malzeme, biçim ve detayla tamamlama önerilmiştir. Bu bağlamda tamamlanan elemanlar arasında kapılar, pencereler, dolap kapakları ile tavan kaplamaları sayılabilir.

3. Üçüncü derece güvenilir kaynaklar: Yapıda izi olan, ancak yapıda muadili veya benzeri bulunmayan elemanlara dair bilgiler karşılaştırmalı çalışma ile elde edilmiştir. Bu kapsamda değerlendirilen elemanların, özgün yer, malzeme ve biçimde, ancak farklı

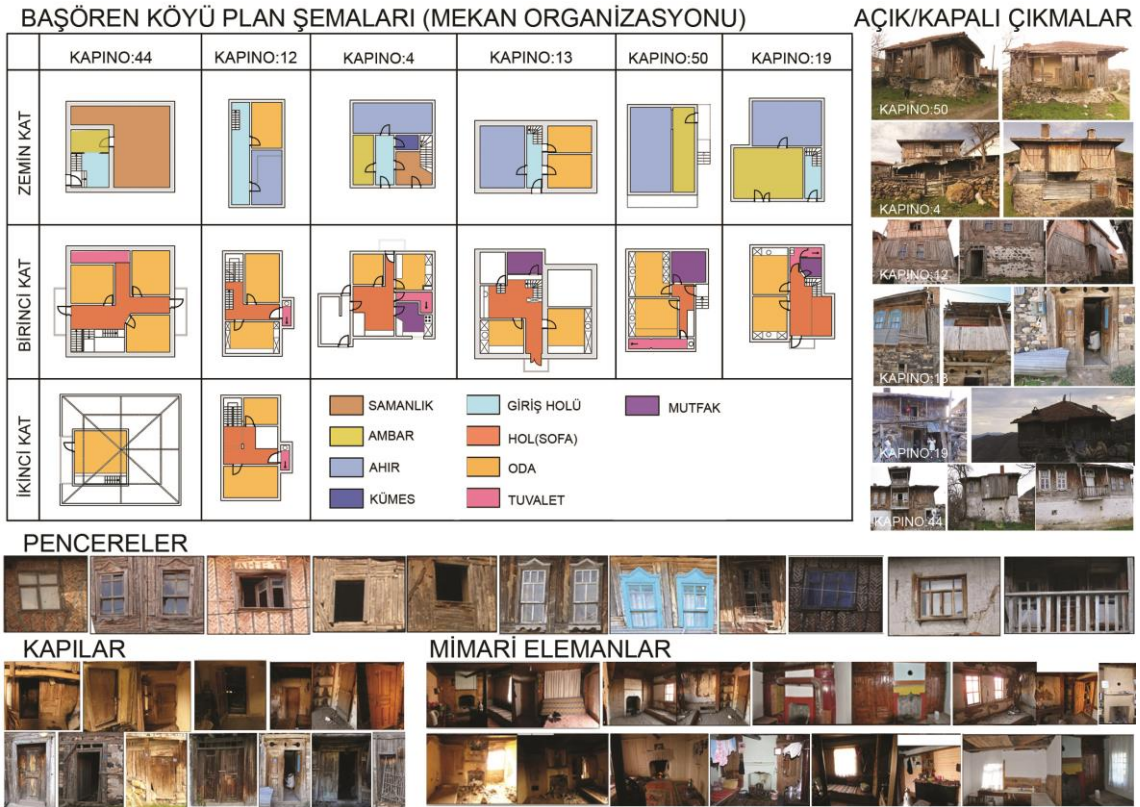
detayla tamamlanması önerilmiştir. Bu şekilde tamamlanan elemanlar arasında, çıkmlar, giriş kapıları ve bacalar sayılabilir.

4. Dördüncü derece güvenilir kaynaklar: Sözlü Kaynaklardan elde edilen veriler bu başlık altında değerlendirilmiştir. Bu kapsamda bahçe duvarının büyüklüğü ve içinde bulunan tuvalet ve yalak elemanı belirlenmiş; ancak bu elemanların özellikleri için ayrıca karşılaştırmalı çalışma da yapılmıştır.

5. Beşinci derece güvenilir kaynaklar: Bu bağlamda, sadece 1. Dönem restitüsyon çalışmasında yapının büyütülmesi için yıkılan beden duvarı değerlendirilmiştir.

5.2 Karşılaştırmalı Çalışma

Restitüsyon çalışmasına kaynak oluşturmak için yapılan karşılaştırmalı çalışma bağlamında, Başören köyünde bulunan özgün konutlar incelenmiş; içinde kullanıcı bulunan konutlara girilerek krokileri çizilmiş ve yapı iç ve dış fotoğrafları çekilmiştir. Açık ve kapalı çıkmlar, pencereler, kapılar ve mimari elemanlar için ayrıca çalışma yapılmıştır (Şek.8).

Şekil 8. Karşılaştırmalı Çalışma

5.3 Restitüsyon Dönemleri

Altıntaş Konutu, yapıldığı 1890 'lı yılların başından günümüze kadar olan yaklaşık 125 yıllık dönemde, çeşitli müdahaleler görmüş ve değişim- dönüşümlere uğramıştır. Bu müdahalelerin ilki 1955'li yıllarda yapılan, konutun büyütülmesi, ikincisi ise yaklaşık 35 yıl önce yapılan konutun iki ailenin kullanımına açılması için bölünmesidir. Bu değişim

ve dönüşümler, yapının işlevsel özellikleri bazında olmamış, sadece mekan eklenmesi, bölünmesi ve elemanların değişimi bazında yapılmış; konut yapıldığı ilk andan itibaren işlevini sürdürmüştür. Yapılan fiziksel müdahalelerden 1955’li yıllarda yapılmış olan konutun büyütülmesi işleminde, kullanılan malzeme, yapım sistemi ve ortaya çıkan tasarım, nitelikli olup, dönemin ve yörenin özelliklerine bağlı kalındığından niteliklidir. Fakat yapının sonradan bölündüğü hali, niteliksiz bir duvar ekiyle yapılmış, yeniden açılan kapı ve eklenen merdiven gibi müdahalelerle yapının mekansal kurgusu ve plan şeması değiştirilmiştir.

Yapının ikinci dönem restitüsyonu, nitelikli işçilik, yerel ve özgün malzeme ve yapım tekniği kullanılması yanı sıra, yaklaşık 70 yıllık bir geçmişe sahip olduğundan, korunmaya değer görülmüştür. Fakat günümüzde Altıntaş Konutunun mülkiyet problemi halen daha devam etmekte, yapı iki aile tarafından kullanılmaktadır. Bu sebeple yapının bölünme gerekliliği devam etmekte olduğundan; 3 dönem restitüsyonunun restorasyon açısından saklanması karar verilmiştir.

6. RESTORASYON YAKLAŞIMI

Restorasyon projesinin amacı, günümüze büyük ölçüde özgün olarak ulaşabilmiş Altıntaş Konutunun, problemlerine çözüm getirilerek korunması ve mimari karakterinin belgelenerek, gelecek nesillere kültürel bir miras olarak aktarılmasının sağlanmasıdır. Restorasyon projesinin genel yaklaşımı özgün plan ve cephe karakterinin yanı sıra özgün malzeme ve işçiliği korumaya yöneliktir. Bu bağlamda yapının özgünlüğünün korunarak mevcut durumunun sağlanması, niteliksiz eklerden arındırılması, kaldırılmış olan elemanlarının özgün malzeme, detay ve teknik ile tamamlanması ve özgün malzemelerin çeşitli teknikler ile temizlenip, sağlanması amaçlanmıştır.

Yapının sürekli korunması için aktif olarak kullanılması önem taşıdığından, köy içindeki kullanımının sağlanmasına yönelik işlevinin devamlılığı önerilmiş ve sunulmuştur. Venedik tüzüğünde (1964) bu konu “Anıtların korunmasındaki temel tutum korumanın kalıcı olması ve sürekliliğinin sağlanmasıdır” [9]. şeklinde ifade bulmaktadır. Altıntaş Konutu, özgün planını korumuş, cephe karakterini insan etkileri ile kısmen kaybetmiş bir yapıdır. Bu nedenle yapının plan ve cephe düzenlerinde, malzeme kayıplarından kaynaklı ufak tamamlamalar hariç olmak kaydı ile herhangi bir müdahaleye gerek bulunmamaktadır. Buna karşılık mimari elemanların zaman içerisinde tahribata uğraması, yok olması, değiştirilmesi, yapı malzemelerinin bozulması veya kaldırılması söz konusudur. Dolayısıyla restorasyon yaklaşımı ile ilgili olan müdahaleler genel olarak mimari elemanlar ile sınırlı tutulmuştur.

Mimari mirasın tek yapı koruma çalışmalarından, kentsel ve kırsal tarihi doku ve çevrenin, kimlik ve bağlamını oluşturan bütün özellikleri ile, ekonomik, sosyal, yönetsel ve yasal yönleri de gözetilerek korunması anlayışına geçilmesi, 1975 yılının Avrupa Mimari Miras yılı ilan edilmesi ile başlayan süreç sonunda yayınlanan

Amsterdam bildirgesi ile olmuştur. 'Bütünleşik koruma' adı verilen bu süreç, tarihi doku ve çevrenin bütün öge ve boyutları ile korunmasını içerirken, sürdürülebilirliği sağlamak adına bölge halkının sosyal ve ekonomik yapılarını iyileştiren, istihdam ve katma değer yaratan stratejileri kapsayan yasal ve yönetsel önlemleri almayı da gerektirmektedir. Aynı durum, 1976 yılında yayınlanan Nairobi Kararlarında "Her tarihi alan ve çevresi, özel karakteri ve dengesi, onu oluşturan parçaların birbiriyle kaynaşmasına bağlı olan yapılar, mekânsal organizasyon ve çevresi kadar insan faaliyetlerini de içeren bir bütün olarak görülmelidir. Bütün geçerli öğeleri, insan etkileri de dahil olmak üzere ne kadar yakın olursa olsunlar, bütüne oranla göz ardı edilemeyecek olan bir anlam taşırlar" [10] şeklinde belirlenmiştir. Bütüncül koruma adı verilen bu süreç, tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de kabul görmüş ve uygulanmaktadır. Bu bağlamda restorasyon projesinde çevre-yapı ilişkisi birlikte ele alınmıştır. Konutun bahçesindeki kaldırılmış olan bahçe tamamlanarak kullanıma açılmış, herhangi bir eklenti kurgulanmamıştır.

Yapının kullanım kararları ile Restorasyon uygulamasındaki ana kararlar ise; Venedik Tüzüğüne göre (1964) uygulanmıştır. Tüzükte bu bağlamda 6. maddede; "Geleneksel ortam olduğu gibi bırakılmalıdır. Kütle ve renk ilişkilerini değiştirecek hiçbir eklentiye, yok etmeye ya da değiştirmeye izin verilmemelidir" vurgusu yapılmaktadır. Ayrıca 5. maddede; "Kültür varlığının korunması, her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu tür bir kullanma arzu edilir, fakat bu nedenle yapının planı, ya da bezemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir" tespitini yapmaktadır [9].

Bu bağlamda Restorasyon ana yaklaşım kararları aşağıdaki gibi şekillenmiştir.

Yapının içinde mekânsal bütünlük ve taşıyıcı sistem dengesini korumak amacıyla gerekli görülen yerlerde sağlamlaştırma önerilmiştir. Bununla birlikte yapının bozulmasına neden olan etmenlerin öncelikle giderilmesi önemsenmiştir. Bu bağlamda kiremitlerin özgün malzeme ile değişimi, kapı ve pencere doğramaların onarımı ve yok olanların özgün haline uygun olarak yeniden imalatı veya restitüsyona uygun olarak eklenmesi sağlanmış, yapının atmosfer koşullarına daha fazla maruz kalmasının önüne geçilmiştir.

Yapının özgün elemanı olmayan, niteliksiz ek ve elemanlar kaldırılmış, zaman içerisindeki müdahaleler sonucunda eklenmiş olan zararlı uygulamalar temizlenmiştir.

Yapının özgün özelliklerini kaybetmesine neden olacak hiçbir tamamlama yapılmamıştır. Tamamlamalar gerekli olan en az düzeyde yapılmış ve kaynak olarak yapıdaki iz ve kalıntılar, sözlü kaynaklar, yapı içi ve yöredeki diğer kırsal mimari örnekler ile karşılaştırmalı çalışmalar için kullanılmıştır. Bu bağlamda yapılan tamamlamalarda Restitüsyon çalışmalarındaki kaynak güvenilirlik derecesi paftalarına göre;

1. Derecede güvenilirliği olan kısımlarda sağlamlaştırma,

2. Derece güvenilirliğe sahip kısımlarda özgün yerinde, biçiminde, boyutunda malzemesi ve detayı ile tamamlama,
3. Derece güvenilirliği olan kısımlarda özgün yerinde, özgün biçiminde, boyutu ve malzemesi ile ancak yeni detaylarla tamamlama
4. Derece güvenilirliği olan kısımlarda ise, karşılaştırmalı çalışmaya dayanarak yerel mimari dile uygun biçim ve boyutta fakat detaysız tamamlama yapılması uygun görülmüştür.

Yapının günümüz konfor koşullarına kavuşması için yapılan müdahalelerde çağdaş malzemeler kullanılmış, özgün malzeme kullanılırken farklı bir işçilik tekniği uygulanarak onarım müdahalesinin ayırt edilmesi sağlanmıştır. Bu husus Venedik tüzüğünde 13. maddede de şu şekilde belirtilmektedir: " Eklemelere, ancak yapının ilgi çekici bölümlerine, geleneksel konumuna, kompozisyonuna, dengesine ve çevresiyle olan bağıntısına zarar gelmediği durumlarda izin verilebilir ". Tüm bu kararlar bağlamında, restorasyona yönelik yapılacak uygulamalar aşamaları ile aşağıdaki şekilde özetlenmiştir:

1. Aşama: Öncelikle, fiziksel temizlemede belirtilen yapıya sonradan eklenmiş olan niteliksiz ekler kaldırılmıştır. Yapının dış cephesinde ve iç mekânlarında yer alan tüm elemanlara uygun temizleme çalışmaları titizlikle yapılmıştır.
2. Aşama: Yapının güney cephesindeki giriş kapısının üstünde bulunan çıkmada görülen deformasyonların onarılması için, bu cepheye iskele kurulup, çıkma duvarları askıya alınmış, deforme olan ahşap kirişlerin onarımı, kötü durumda olanların değiştirme işlemleri yapıp strüktürel iyileştirme yapılmıştır.
3. Aşama: Yapı çevre drenajının yapılarak zemin sularının toplanması ve yapıdan uzaklaştırılması sağlanmıştır. Çatıdan kaynaklı ve yağmur suyu nedeni ile meydana gelen bozulmaların önüne geçebilmek için de kırılan ve deformasyona uğrayan kiremitlerin alaturka kiremit ile değiştirilmesi, çatı strüktürünün sağlamlaştırılması, yağmur oluk ve iniş borularının eklenmesi tamamlanmıştır.
4. Aşama: Yapı malzemesi ve yapının elemanlarında meydana gelen değişme ve bozulmalar giderilerek uygun yerlerde tamamlama ve yenileme yapılmıştır.
5. Aşama: Yapı strüktürel sistem, sıhhi tesisat ve elektrik tesisatı için teknik hizmetler açısından konunun uzmanları tarafından incelenmiş ve problemler giderilmiştir. Bu bağlamda, ısıtma için, mevcut ocakların yanı sıra mobil klima kullanılması, elektrik tesisatının yalıtımlı ve istendiğinde yapıya müdahale edilmeden kaldırılabilir şekilde yeniden kurgulanması, temiz su tesisatının yalıtımlı bakır borular ile açıktan, pis su tesisatının mevcut giderlerden bakır borularla rögar bağlantısı yapılarak tamamlanması önerilmiştir.

Altıntaş konutu da köydeki özgün diğer konutlar gibi, köhneme sürecinde olup, özgün özelliklerini kaybetmeye başlamıştır. Fakat bununla birlikte, hem ahşap çatkı arası ahşap dolgu, hem de ahşap çatkı arası tuğla dolgu bölümleri ile farklı ve özgün yapım sistemlerinin bir arada görülebildiği, yöreye özgü abdestlik, gusülhane, yüklük gibi plan elemanlarını halen koruyan bir yapıdır. Fakat köhneme ile birlikte yıkılmalar başlamış olup, kısa süre zarfında kullanılamayacak hale gelmesi kaçınılmazdır. Bu sebeple bir an önce müdahale edilmeye ihtiyaç duymaktadır.

Başören köyü ve çevre köyler, henüz sivil mimari miras bağlamında tescile önerilmemiştir. Oysa ki, tüm bu köyler, yöreye özgü, özgün ve nitelikli örnekleri barındırmakta; grup ve belge nitelikleri bulunmaktadır. Alanda yapılan çalışma sırasında, köy halkının en çok maddi olanaksızlıklardan ve bu sebeple evlere müdahale edemediklerinden bahsetmesi; yapıların özgünlükleri koruması açısından olumlu olsa da köhnemenin sonucunda bu mirasın yitirilmesi anlamına gelmektedir. Bu sebeple, bu bölge ile birlikte, Başören köyündeki nitelikli kırsal mirasın da tescil edilmesi gerekmektedir. Tescille birlikte gerekli bütçenin temini Kızılcahamam Belediyesi ve 2014 yılında yapılan yerel seçimler sonrası tüm ilçe belediyelerin bağlı olduğu Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından teknik veya maddi bağlamda yapılabilir. Bu bağlamda 5225 sayılı "Kültür Varlıkları Teşvik ve Girişimleri Kanunu" önem arz etmektedir. Akademik yardım ve projelendirme desteği (AB, Tübitak vb) de bu bağlamda kullanılabilir niteliktedir.

8. KAYNAKLAR

- [1]. Erdoğan, A. (2010). Geçmişten Günümüze Kızılcahamam ve Çamlıdere. Esyav Yayıncılık, Ankara.
- [2]. Durmuş, İ. (1997). “Osmanlı Dönemine Kadar Kızılcahamam-Çamlıdere Çevresi” [Bildiri]. Kemal Güran, Eyüp Sanay, Seyfettin Erşahin (Ed.). Tarihte ve Günümüzde Kızılcahamam-Çamlıdere Yöresi Sempozyumu Bildirileri, 21-22 Ekim 1995, (ss. 222/31-38). Ankara: Kızılcahamam-Çamlıdere Eğitim ve Sosyal Yardımlaşma Vakfı Yayını No:2.
- [3]. Durmuş, İ. (2012). “Tarih Öncesinden Türk Yurdu Oluşu Sürecine Kızılcahamam-Çamlıdere'nin Tarihi Gelişimi” [Bildiri]. Kızılcahamam ve Çamlıdere Sempozyumu Kızılcahamam ve Çamlıdere Bölgesinde Sağlık, İnanç ve Doğa Turizminin Geliştirilmesinde Gençlerin ve Yerel Esnafın Rolü, 17 Kasım 2012, (ss.4-16), Ankara: Ankara Kalkınma Ajansı.
- [4]. Turan, A. N. (1999). Yabanâbâd Tarihini Ararken (Kızılcahamam-Çamlıdere) XV. Yüzyıldan XIX. Yüzyıla Bir Genel Tasvir ve Tahlil Denemesi. Kızılcahamam Belediyesi Yayınları, Ankara.
- [5]. Yıldırım, B. E. (2006). Ankara Sancağı'nın Tarihi Coğrafya Bakımından Yerleşme ve Nüfusu (1871-1907). (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [6]. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistem verileri (2013).
- [7]. Eker, M., (2001). Yabanâbad 2000, Kızılcahamam Belediyesi Yay. Dizisi, Nu.: 3.; Ankara.
- [8]. Sadık Altın, Sefinaz Özkan ve Yusuf Özkan ile sözlü görüşme (2016)
- [9]. Venedik Tüzüğü
- [10]. Nairobi Kararları